

ИЗВОД ИЗ СТУДИЈЕ ЗАШТИТЕ ЗАШТИЋЕНО СТАНИШТЕ „ГЛИНАРА”

У складу са чл. 42 став 9. Закона о заштити природе („Службени гласник РС”, бр. 36/09, 88/10, 91/10-исправка, 14/16, 95/18-др. закон и 71/21), Министарство заштите животне средине објављује извод из студије заштите на основу којег ће заинтересована јавност моћи да идентификује у простору дефинисане границе и режиме заштите подручја III (треће) категорије, Заштићено станиште „Глинара”.

За Заштићено станиште „Глинара” утврђује се III (трећа) категорија – заштићено подручје локалног значаја. Налази се на подручју општине Палилула – град Београд, К.О. Вишњица. Обухвата површину од 30 ha 38 a 33 m², на којој се утврђује режим заштите III (трећег) степена.

На подручју заштићеног станишта утврђује се режим заштите III (трећег) степена.

Приликом утврђивања вредности Заштићеног станишта „Глинара” као „подручја које обухвата један или више типова природних станишта значајних за очување једне или више популација дивљих врста и њихових заједница”, у обзир треба узети положај заштићеног подручја у близини вишемилionског урбаног центра, промене до којих је дошло након антропогеног деловања као и садашњег коришћења овог подручја, пре свега, од стране локалног становништва.

На Заштићеном станишту „Глинара”, у чијем северном делу доминира лесни одсек дужине 550 метара, настао вештачким путем, са околним фрагментима степе, на основу литературних података и теренских истраживања Завода за заштиту природе Србије(2021-2022. године), забележене су 53 врсте биљака, 65 врста инсеката, 7 врста водоземаца, 7 врста гмизаваца и 55 врста птица.

Од укупног броја евидентираних врста, према Правилнику о проглашењу и заштити строго заштићених и заштићених дивљих врста биљака, животиња и гљива (поглавље Прилози) утврђено је следеће:

- 6 врста биљака има статус заштићених дивљих врста,
- 11 врста инсеката има статус строго заштићених дивљих врста,
- у односу на 7 врста водоземаца, 6 је строго заштићено а 1 је заштићена врста,
- 4 врсте гмизаваца су строго заштићене,
- у односу на 53 врсте птица, (9 су строго заштићене и 14 је заштићено.
- на анексима Директиве о стаништима (Директива 92/43/ЕЕЦ о очувању природних станишта и дивљих биљних и животињских врста) се налазе: 4 врсте инсеката, 7 врста водоземаца и 5 врста гмизаваца;
- на прилозима Директиве о птицама (Директива 2009/147/ЕС ЕУ о заштити дивљих птица) се налазе (поглавље Прилози) 32 врсте птица;
- према Бернској конвенцији (Конвенција о заштити европског дивљег живог света и природних станишта) заштићене су 4 врсте инсеката, 7 врста водоземаца, 6 врста гмизаваца.

Темељну вредност подручја чине три строго заштићене врсте птица које се гнезде у лесним одсечима насталим активношћу човека у северном делу заштићеног подручја: пчеларица *Merops apiaster*, брегуница *Riparia riparia* и црна чиопа *Apus apus*.

Такође, Глинара је значајан еколошки коридор од локалног значаја за бројне врсте птица које су од националног и међународног значаја за заштиту, а које су присутне у оквиру еколошки значајног подручја и међународно значајног подручја за птице ИВА „Ушће Саве у Дунав” које обухвата простор Панчевачких ала, бару Реву и Форланд леве обале Дунава и ушћа Тамиша. У односу на наведене 32 врсте, према Директиви о

очувању дивљих птица шест врста птица су гнезларице подручја и користе подручје у значајнијој мери: црна рода *Ciconia nigra*, бела рода *Ciconia ciconia*, осничар *Pernis ptilorhynchus*, белорепан *Haliaeetus albicilla*, сеоски детлић *Dendrocopos syriacus* и руси сврачак *Lanius collurio*. Сеоски детлић *Dendrocopos syriacus* и руси сврачак *Lanius collurio*, док су остале врсте само у пролазу на сеоби или користе Глинару као коридор за прелет током исхране. У складу са SPEC категоријама, две врсте птица су од глобалног значаја: грлица *Streptopelia turtur* и вивак *Vanellus vanellus*.

Теренским истраживањима и на основу литературних података, на подручју Глинару евидентирано је 7 врста водоземаца од укупно 23 врсте које живе у Србији, што чини 30,43% њиховог диверзитета. Шест врста је строго заштићено: шумска жаба (*Rana dalmatina*), гаталинка (*Hyla arborea*), обична крастача (*Bufo bufo*), црвентрби мукач (*Bombina orientalis*), обична чешњарка (*Pelobates fuscus*) и источна (сиријска) чешњарка (*Pelobates syriacus*), као и велика зелена жаба (*Pelodytes punctatus*), која је у категорији заштићених врста. Обична чешњарка и источна (сиријска) чешњарка имају и статус угрожених врста на глобалном нивоу.

Од гмизаваца је такође забележено 7 врста од укупно 27 које живе у Србији, што чини 25,93% њиховог диверзитета. Строго заштићене су 4 врсте: Ескулапов смук (*Zamenis longissimus*), степски смук (*Dolichophis caspius*), рибарица (*Natrix tessellata*) и белоушка (*Natrix natrix*), док зидни гуштер (*Podarcis muralis*), зелембаћ (*Lacerta viridis*) и ливадски гуштер (*Lacerta agilis*) немају статус заштићене врсте, али су значајне за очување целокупног биодиверзитета.

Све врсте водоземаца и гмизаваца Глинару представљају веома значајне карике у трофичким односима подручја и непосредне околине. Глинара је и значајно место за репродукцију велике зелене *Pelodytes punctatus* и ливадске жабе *Rana temporaria* које су регистроване три плитке баре дуж југоисточне границе подручја. Самим тим, од важности је и очување ових влажних станишта, које су од значаја и за присуство других органских врста које треба детаљније истражити.

Фауна инсеката подручја обухвата 65 врста из редова правокрылаца (Orthoptera), лептира (Lepidoptera), тврдокрилаца (Coleoptera) и мрежокрилаца (Neuroptera). Од наведеног броја, 11 врста је строго заштићено у Србији, од којих 4 има и међународну заштиту, односно налази се на прилозима Директиве о стаништима и Бернске конвенције.

Најзначајнији представници инсеката су:

- *Acrida ungarica* (панонски скакавац) – строго заштићена врста правокрылаца,
- 4 строго заштићене врсте лептира – *Zerynthia polyxena* (ускришњи лептир), *Papilio machaon* (ластин репак), *Pieris brassicae* (велики купусар) и *Lycaena dispar* (велики дукат),
- 4 строго заштићене врсте тврдокрилаца – *Cerambyx cerdo* (храстова стрижибуба), *Lucanus cervus* (јеленак), *Oryctes nasicornis* (носорожац) и *Onthophagus furcatus* (мали балегар),
- једна строго заштићена врста мрежокрылаца – *Myrmeleon formicarius* (мрављин лав).

На прилозима директиве о стаништима (Council Directive 92/43/EEC) и Бернске конвенције (Convention on the Conservation of European Wildlife and Natural Habitats, ETS No. 104) су наведени: лептири *Zerynthia polyxena* (ускришњи лептир) и *Lycaena dispar* (велики купусар) и тврдокрылци *Cerambyx cerdo* (храстова стрижибуба) и *Lucanus cervus* (јеленак).

Осим природних вредности, на Глинару је посебно значајно станиште настало формирањем – лесног одсека дужине 550 метара у коме се гнезде три строго заштићене врсте птица: пчеларица, брегуница и црна чиопа. Отворени лесни профили у Глинару,

створени антропогенним активностима приликом експлоатације леса и лесонидних глина, омогућају да се у континуитету, у последњих скоро милион година, прати комплетан развој лесних и погребених – фосилних хоризоната, као и карактеристичне морфолошке облике и појаве на површини (у рељефу). А потом и попуњавање слободних ниша за одређене органске врсте, у овом случају дивљих врста птица.

Поврх свега, Глинара има социјалну, културну, туристичко-рекреативну и научно-истраживачку функцију. Налази се у склопу заштићене визуре која се пружа са Милићевог брда ка ушћу Саве у Дунав. Пешачки је коридор у градској средини и има важну улогу у систему зеленила града. „Анализа зона теоретских видљивости” предела (*Zone of Theoretical Visibility*) је показала да у радијусу од 9.500 m постоји визуелна комуникација између Глинаре и значајних подручја центра Београда, Банатске низије, Звездарске шуме, Великог ратног острва, старог дела Земуна и куле Гардош.

ОПИС ГРАНИЦА ПРИРОДНОГ ДОБРА

Граница Заштићеног станишта „Глинара” почиње од најјужније тачке добра тј. од тромеђе катастарских парцела бр. 2015/64, 2015/115 и 2015/49 (КО Вишњица) и наставља у смеру севера спољашњом границом кат. парц. бр. 2015/49, 2015/48, 2015/34, 2015/28, 2015/27, 2015/26, 2015/25, 2015/24, 2015/23, 2015/22, 2015/21 до кат. парц. бр. 2103 коју пресеца у тачкама са координатама $X=464569$ $Y=4963098$ и $X=464573$ $Y=4963101$ одакле наставља ка северу спољном границом кат. парц. бр. 1824/88, 1824/87, 1824/86, 1824/85, 1824/84, 1824/83, 1824/82, 1824/81, 1824/80, 1824/64 до кат. парц. бр. 1824/68 коју пресеца у тачкама са координатама $X=464533$ $Y=4963414$ и $X=464537$ $Y=4963416$ одакле наставља ка северу спољном границом кат. парц. бр. 1824/28, 1824/27, 1823, 1824/23, 1823 до најсеверније тачке добра тј. тромеђе кат. парц. бр. 2109, 1822, 1823. Одавде граница наставља ка југу спољном границом кат. парц. бр. 1823, 1812, опет 1813, 1824/43, 1824/42, 1824/68, 1824/51, 1824/45 до тачки са координатама $X=464752$ $Y=4963161$ и $X=464755$ $Y=4963162$ одакле наставља ка југу спољном границом кат. парц. бр. 1824/49, 1824/50, 1824/45, 1824/94, 1824/95, 1824/96, 1824/97, 2103, 1824/99, 1824/102, 1824/103, 1824/104, 1824/105, 1824/106, 1824/107, 1824/101, 1824/100 до тромеђе кат. парц. бр. 1824/100, 2103 и 2105 где пресеца кат. парц. бр. 2103 у тачкама са координатама $X=464860$ $Y=4962709$ и $X=464854$ $Y=4962706$ одакле наставља ка западу спољном границом кат. парц. бр. 2015/63, 2015/62, 2015/61, 2015/60, 2015/59, 2015/58, 2015/57, 2015/56, 2015/55, 2015/54, 2015/53, 2015/52, 2015/51, 2015/50, 2015/49 до почетне тачке описа границе тј. тромеђе катастарских парцела бр. 2015/64, 2015/115 и 2015/49 (КО Вишњица).

Попис катастарских парцела на подручју Заштићеног станишта „Глинара”

ГРАД БЕОГРАД, ОПШТИНА ПАЛИЛУЛА – КО Вишњица: 1812, 1823, 1824/23, 1824/27, 1824/28, 1824/29, 1824/30, 1824/31, 1824/32, 1824/33, 1824/34, 1824/35, 1824/36, 1824/37, 1824/38, 1824/39, 1824/40, 1824/41, 1824/42, 1824/43, 1824/45 (део), 1824/49, 1824/50, 1824/51, 1824/55, 1824/56, 1824/57, 1824/58, 1824/59, 1824/60, 1824/61, 1824/62, 1824/63, 1824/64, 1824/68 (део), 1824/80, 1824/81, 1824/82, 1824/83, 1824/84, 1824/85, 1824/86, 1824/87, 1824/88, 1824/89, 1824/90, 1824/91, 1824/92, 1824/93, 1824/94, 1824/95, 1824/96, 1824/97, 1824/99, 1824/100, 1824/101, 1824/102, 1824/103, 1824/104, 1824/105, 1824/106, 1824/107, 2015/21, 2015/22, 2015/23, 2015/24, 2015/25, 2015/26, 2015/27, 2015/28, 2015/34, 1824/68 (део), 2015/35, 2015/36, 2015/37, 2015/38, 2015/39, 2015/40, 2015/41, 2015/42, 2015/43, 2015/44, 2015/45, 2015/46, 2015/47, 2015/48, 2015/49, 2015/50, 2015/51, 2015/52, 2015/53, 2015/54, 2015/55, 2015/56, 2015/57, 2015/58, 2015/59, 2015/60, 2015/61, 2015/62, 2015/63, 2103 (део).

РЕЖИМИ ЗАШТИТЕ

На заштићеном подручју доминирају измењена станишта тако да је за даље очување природних вредности неопходно спровођење одговарајућих мера активне заштите. Из тог разлога предлаже се примена режима III (treћer) степена заштите на целом заштићеном подручју.

У режиму III степена заштите генерално се могу вршити управљачке интервенције у циљу рестаурације, ревитализације и укупног унапређења заштићеног подручја, развој села и унапређење сеоских домаћинстава, уређење објеката културно-историјског наслеђа и традиционалног градитељства, очување традиционалних делатности локалног становништва, селективно и ограничено коришћење природних ресурса и простора уз потребну инфраструктуру и другу изградњу.

Осим мера забрана које су дефинисане чланом 35. Закона о заштити природе и Уредбом о режимима заштите („Службени гласник РС”, број 31/12) одређују се и следеће додатне мере заштите како би се избегло угрожавање темељних вредности заштићеног подручја.

У режиму заштите III степена **забрањује се:**

- кретање посетилаца и било ког типа возила и механизације у зони од најмање 200 m од вертикалних одсека са рупама у којима се гнезде птице у периоду гнезђења птица од 25. априла до 25. јула;
- ископавање и коришћење леса,
- сваки облик деградације лесних одсека – бушење рупа, постављање кочића за пењање и било каквих привремених објеката, осим за потребе центра за посетиоце од стране управљача;
- организовање масовних манифестација;
- бука у периоду размножавања и подизања младих брегунница, пчеларица и црних чопа,
- лов у границама и у зони 500 m од спољне границе заштићеног станишта;
- исушивање и засипање бара;
- паљење ватре,
- возња моторних возила било ког типа укључујући квадове и мотоцикле;
- формирање депонија;
- примењена геолошка истраживања у циљу утврђивања резерви за комерцијалну експлоатацију минералних сировина, подземне воде и геотермалних ресурса;
- изградња соларних електрана;
- изградња викендица, насеља и отварање грађевинског подручја;
- изградња привредних, индустријских и енергетских објеката;
- изградња спортско-рекреативних комплекса, спортских објеката (спортске хале, затворени базени, спортски балони, спортски стадион);
- изградња објеката за управљање отпадом.

У режиму заштите III степена **ограничава се:**

- кретање посетилаца и било ког типа возила и механизације у зони од најмање 200 m од вертикалних одсека са рупама у којима се гнезде птице изван периода гнезђења птица (пре 25. априла или после 25. јула);
- спровођење антиерозионих мера;
- радови на одржавању и ревитализацији аутохтоних станишта;
- уклањање инвазивних и алохтоних врста;
- изградња објеката за потребе очувања, унапређења и приказивања природног добра;

- туризам мањег обима који за циљ има промоцију и презентацију природних вредности;
- изградња туристичке инфраструктуре на мање, привремене објекте који су примарно намењени презентацији природних вредности;
- изградња мањих привремених спортских објеката, трим стазе, стазе здравља, бициклистичке стазе и пратећих објеката мањег габарита у функцији туристичке инфраструктуре и у складу са спортском наменом, чијим коришћењем не би биле угрожене темељне вредности природног добра.